

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 190. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm5231/facsimile.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grad at ville tvinge en Del af den gamle Forfatnings, Kongens, Adels og Gejstlighedens Venner til at rykke i Marken med de andre og vove Liv og Blod for sine erklærede Fjender; og enten man bor inden Landets Grænser eller uden for, bliver Tyranniet det samme. Er man fej, da lader man sig vel udskrive og trække ved Haarene til Slagterbænken, i det Krysterhaab: maaské dog at hytte sit Skind; men er man kjæk, da vover man naturligvis heller sit Liv mod sine Fjender end i deres Tjeneste; og dermed er Vendeer-Krigen baade forklaret og forsvaret. Forgjæves var den heller ingeniunde; thi baade fandt man sig nødt til at lade Vendeerne beholde deres Præster, og de blev i det mindste fri for Udskrivningen, saa længe deres Tros og Tænkemaades aabenbare Fjender herskede i Paris; saa hvis Frankrig nogen Sinde virkelig bliver borgerlig gjenfødt, vil Vendeen vist i alle Maader have den største Fortjeneste deraf.

Vi komme nu til Landet ved Garonne og langs ned til Pyrenæerne, bekjendt under Navn af Guienne, Gascogne og Navarre, fordem Vest-Goternes Sæde; og da vi véd, det var af Garonne, Girondisterne førte Navn, og i dens Omegn, deres Anførere havde hjemme, saa kjende vi allerede dette Landskabs Deltagelse i Revolutionen og nødvendige Stilling i Rædselstiden; men om dette Parti, der udgik fra Bordeaux, maa jeg dog se at klare Forestillingen lidt, da dets berømte Gaskonnader i vore Dage alle Vegne har noget meget fristende og er dog en Bygningskunst af Luftkasteller, der ikke blot maa komme Bygmestrene, men hvert Land, den blomstrer i, dyrt at staa.

Vil man se et kort Udtog af det girondistiske System, da behøver man blot at læse et Brev, en af dem, Garat fra Bordeaux, den Gang Minister i Neapel, skrev til Napoleon paa hans Tog til Ægypten, og hvori han beder Generalen om én eller to af de Øer, han erobrede, saa han kunde gjøre nye Experimenter med det borgerlige

Selskab: »for«, skrev Ministeren, »jeg har i mange Aar spekuleret paa, hvordan man skulde forbinde de store Egenskaber ved nogle af de gamles Statsforfatninger med de filosofiske Principper af de nye; saa jeg er aldeles overbevist om, at naar man kun har Magt og Myndighed, kan man tage Menneskeslægten som den er, og saa at sige skabe den rent om, saa der næppe blev Spor tilbage af Dumbheden og alle dens Daarskaber.« Napoleon var naturligvis meget for klog til at indlade sig paa slige Fusetasterier; men ellers kunde jeg ønsket Monsieur Garat en Ø med Egypten at forsøge sig paa, til han ligesom Sancho Panza af Erfaring havde lært, at han duede lige saa lidt til at regere paa en Ø som paa Fastlandet. Som det imidlertid var med Garat, var det med hele Partiet, kun at de bildte sig ind, man ogsaa paa Fastlandet, og selv naar Folk var blevet voxne, kunde skabe dem om med smukke Fraser og grundige Afhandlinger: en Indbildning, der naturligvis har hjemme i Latinskolen, hvor man, trods Aarhundreders modsigende Erfaring, haardnakket indbilder sig, man kan skabe saa mange Ciceroner og Demosthenes, Aristider og Catoner, som man behager, naar man blot faar Drengene betids i Skole og har fundet paa den rette Metode især til at danne deres klassiske Stil. Fra en saadan Skole, der hviler paa den Grundsatning, at Døer kan gjøre Mennesker af Fæ og Guder af Folk, maa der nødvendig udgaa Statsmænd, der fuske paa Statshaandværket og tænke, naar det mislykkes, det kommer blot af, at de gamle Former er i Vejen, saa naar man blot fik den gamle Statsbygning slejft, kunde man rejse, hvilket Feslot det skulde være. Dette var Girondisternes Drøm, som de næppe engang vaagnede af under Guillotinen; og det bedste, deres fornemste Skribent, Brissot, foreslog, turde de knap tænke paa, mindre vedkjende sig: at Frankrig i det mindste var for stort og Paris for pøbelagtig til, at de republikanske Dyder kunde

overskygge det; saa man maatte skille Riget ad i en Del mindre Stater, kun ligesom de nordamerikanske forbundne mod fremmede, men for Resten selvstændige. Dette var saa meget vissere, som alle Provinserne i Vesten og Syden havde lige til Revolutionen deres særegne Forfatninger; men da de fleste Girondister nu ogsaa sværmede for den ene, udelelige Republik, som de kun ønskede et andet Middelpunkt end Paris, var deres bratte Fald uundgaaeligt. Det er ogsaa ganske i sin Orden, at Bordeaux, som Girondisternes Vugge, efter deres Fald lod det blive ved Snak.

Bordeaux, som her var Hovedstaden, forbandt sig efter Girondisternes Fald paa det nøjeste med Toulouse. Hovedstaden i Languedoc, og besluttede at lade Tropper rykke mod Paris og satte virkelig saa vel som Languedoc og Provence Fortrøppen i Bevægelse. Da imidlertid Normanner og Bretoner var slagne, trak Bordeauxerne deres Tropper hjem og blev snart besøgte af Tallien, som fra La Reole triumferende holdt sit Indtæg her, erklærede Byen i Belejringstilstand og indsatte en Standret, hvor ikke blot de girondistiske Medlemmer af Konventet, som tyde did, men mangfoldige [andre] dømtes fra Livet og henrettedes, indtil Tallien lod sig formilde af den smukke Madame Fontenay eller Cabarrus.

I Languedoc saa' det ogsaa en Gang betænkeligt ud, thi ikke blot havde Nimes opstillet en Trop ved Pont St. Ésprit (Rhonebroen), men i Lozèrebjærgene havde en Prokurator Charrier, forhen Medlem af National-Forsamlingen, samlet 30,000 Mand, indtaget Mende og stræbt at sætte [sig] i Forbindelse med Vendeerne. Det blev imidlertid ikke til noget, thi det lykkedes strax Konvents-Medlemmet Fabre de l'Hérault fra Montpellier at opløse Bjærgboerne og fange Charrier, som naturligvis maatte række Hals. (Hans Søn blev siden adlet af Bourbonnerne, og mange af hans Familie slagne til Riddere.)

